

หลวงพ่อด่าง (ประยูร นนทียโย) กับการพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์ ในลุ่มน้ำแม่กลอง*

LUANGPHORDAENG (PRAYOON NANTHIYO) AND DEVELOPMENT
OF HISTORICAL CITIES IN THE MAE KLONG BASIN

กำพล ศรีโท, พระมหาภคญาณ กิตติโสภโณ, นรพัชร เสธาทอง, การ์ณัย พรหมแก้ว

Kampol Sritho, Phramaha Krisada Kittisobhano, Norapat Soathongtong, Karan Phromkaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: S.Kampol2509@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา หลวงพ่อด่าง (ประยูร นนทียโย) กับการพัฒนา เมืองประวัติศาสตร์ในลุ่มน้ำแม่กลอง วิเคราะห์ถอดบทเรียนของ พระครูพิศิษฐ์อรรถาณ, ดร. (ประยูร นนทียโย) ทางสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารแบบ มวลชนวงกว้าง พระสงฆ์ที่มีจิตอาสาได้ระดมความคิด สร้างเครือข่ายภาคประชาชนปลูกฝัง จริยธรรม และช่วยกันขับเคลื่อนยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนภายใต้ระบบความสัมพันธ์ที่ โยงใยกันของธรรมชาติที่ซับซ้อน โดยมองว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นไม่สามารถดำรงตนอยู่อย่างโดด เดี่ยวได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกันได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนกันไปกับวิถีทาง แห่งธรรมชาติ ประยุกต์คำสอนทางพุทธศาสนา ตามหลักการเรื่องธาตุทั้งสี่อันประกอบด้วย ดิน น้ำ ลม ไฟ มาเป็นแนวคิดและปฏิบัติ สู่กิจกรรมโครงการต่อชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ให้กับศาสนิกชนชาวพุทธในเขตชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง รวมทั้งนำคำสอนในพุทธศาสนามาใช้กับการพัฒนาคนพัฒนาชุมชน และสังคมรอบข้างให้ได้รับ ประโยชน์ตามกรอบแห่งชุมชนต้นแบบวิถีพุทธ

คำสำคัญ: หลวงพ่อด่าง นนทียโย; ประวัติศาสตร์; ลุ่มน้ำแม่กลอง

Abstract

This academic article aimed to study Venerable LuangPor Daeng (Prayoon Nonthiyo) and the development of historical towns in the Mae Klong Basin. Analysis of the lessons of Phrakhru Phisit Prachanat, Dr. (Prayoon Nonthiyo) via online media which are a wide mass communication channel Volunteer monks brainstormed, built a network of people's sectors to cultivate ethics and helped to drive the quality of life of people under the system of interconnectedness of complex nature by the view that everything cannot exist alone, have to depend on each other, work together in harmony with the way of nature. He applied Buddhist teachings according to the principle of the four elements, which consist of earth, water, wind, and fire, as concepts and practices for community project activities. The goal is to develop education, economy, society, and culture for Buddhists in the Mae Klong Basin community, as well as applying Buddhist teachings to develop people, community development and the surrounding society to benefit according to the framework of the Buddhist model community.

Keywords: Luangpordang Nanthiyo; History; Mae Klong River Basin

บทนำ

หลวงพ่อด่าง นันทิโยหรือพระครูพิศิษฐ์ ประชานาถ เกิดเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2493 ณ บ้านเลขที่ 95 หมู่ 6 ตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมะนัง จ.สมุทรสงคราม เป็นบุตรของ นายยัง นางฝอย สร้อยระย้า เรียนจบประถม 7 ก็ได้ออกมาช่วยพ่อแม่ทำสวนมะพร้าว ส้มโอ และลิ้นจี่ เมื่อหลวงพ่อด่างอายุได้ 21 ปี ได้เข้ารับราชการทหารเรือ 2 ปี ปลดจากการเป็นทหารแล้วได้เข้าอุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดอินทาราม ยึดป่าดงดิบจังหวัดกาญจนบุรีเป็นที่ตั้ง พรรษาแรกสอบนักธรรมตรีได้พรรษาที่สองสอบนักธรรมโทได้และพรรษาสามสอบได้นักธรรมเอกหลวงพ่อด่างยึดการปฏิบัติจริงรู้จริง จึงจะสอน และการเข้าป่าเพื่อธุดงค์เป็นการปฏิบัติธรรมอย่างสูง จิตได้รับการพัฒนา ธรรมะคือธรรมชาติ ที่ใดขาดธรรมะก็ขาดธรรมชาติ จะวุ่นวาย หลวงพ่อด่างออกธุดงค์อยู่หลายปีจนหลวงพ่อดำ วัดทุ่งลาดหญ้า เคยกล่าวว่า หลวงพ่อด่างออกธุดงค์จนตัวดำ และกลับจากธุดงค์ได้ไม่นาน ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส วัดอินทารามในครั้งนั้น วัดอินทารามมีแต่ปัญหาต่างๆ วัดก็ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ภูมิสงฆ์จะพังลงน้ำเพราะไม่มีเขื่อนกั้นกันตลิ่งพัง อุโบสถ หลังเดิมก็ชำรุดเสียหาย ศาลาการเปรียญ ก็ทรุดโทรม จนไม่สามารถประกอบพิธีที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เตาเผาศพ หรือเตาอบ ก็ยัง ไม่ได้มาตรฐาน หลวงพ่อด่างกับชาวบ้านได้ช่วยกันพัฒนาโดยใช้เวลาเกือบ 20 ปี จึงเป็นวัดที่ได้รับการพัฒนาให้เจริญจนถึงทุก

วันนี้ ทางด้านวิชาอาคมของหลวงพ่อดัง ก็เป็นหนึ่งในสองรองใคร ในลุ่มแม่น้ำแม่กลองในเวลานี้ เนื่องจากหลวงพ่อดัง ได้เรียนวิชาคาถาอาคม จากหลวงปู่หยอด วัดแก้วเจริญพระเกจิอาจารย์ชื่อดังของลุ่มน้ำแม่กลอง เจ้าตำรับไหม 5 สี ที่ถักเป็นสร้อยห้อยคอและใส่ข้อมือที่นิยมกันอยู่ยุคหนึ่ง ก่อนที่องค์เจ้าตุคามรามเทพจะดัง จนเครื่องรางของคลัง อย่างอื่นถูกกลืนหมด จนถึงปัจจุบัน พอหลวงปู่หยอดมรณภาพละสังขาร อาจารย์แดงกลายเป็นลูกศิษย์รุ่นสุดท้าย

หลวงพ่อดัง นันทิโย หรือพระครูพิศิษฐ์ประษณาท เป็นพระสงฆ์นักพัฒนาอีกรูปหนึ่ง ที่ดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตละชุมชนชาวลุ่มน้ำแม่กลอง ให้เกิดความสมดุล เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ทั้งอาชีพ รายได้ โดยท่านกระทำตนเป็นพระสงฆ์ต้นแบบของชุมชน ภายใต้แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง ศาสนามั่นคง อยู่กันด้วยความเกื้อกูลโดยมีพระสงฆ์เป็นต้นแบบ หลวงพ่อดัง นันทิโย วัดอินทาราม เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ได้บำเพ็ญปฏิบัติตนเอง พร้อมนำหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ และดำเนินกิจกรรมโครงการจำนวนมาก อาทิ ส่งเสริมอาชีพและรายได้ การสร้างเครือข่ายภาคประชาชน การนำเทคโนโลยีมาพัฒนาเมืองลุ่มน้ำแม่กลอง รวมไปถึงส่งเสริมวิถีประเพณีทางศาสนา ซึ่งกิจกรรมโครงการได้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง ซึ่งบทความวิชาการนี้จะได้ทำการค้นคว้าข้อมูลนำมาเรียบเรียงเพื่อสะท้อนให้เห็นบทบาทของหลวงพ่อดัง นันทิโย กับการพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์ในลุ่มน้ำแม่กลอง รวมทั้งการประยุกต์หลักธรรมเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตทั้งกายและจิตใจ รวมทั้งอยู่ร่วมกันอย่างสันติในชุมชนและสังคม โดยหลวงพ่อดัง นันทิโย ได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 ยึดหลักคิดที่ว่า หลักธรรมพหุสัจจะหลักการ โดยหลักธรรม คือ หลักพุทธธรรมาภิบาล: หลักสังคหวัตถุ 4 และหลักการ คือ กระบวนการบริหาร ความรับผิดชอบต่อสังคม นำมาบูรณาการขับเคลื่อนกิจกรรมผ่านโครงการกิจกรรมต่าง ๆ (เสกสรร มนทิราภา และคณะ, 2565) เช่น โครงการหมู่บ้านศีล 5 และเชื่อมโยงกับเครือข่ายพระสงฆ์ในพื้นที่ เพื่อขยายงานคณะสงฆ์สาธารณะสงเคราะห์ ทำให้เกิดการเชื่อมโยง ช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย พร้อมทั้งเยียวยาช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ ทำให้เห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทผ่านเครือข่ายร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ภายใต้แนวคิดเครือข่ายของพระสงฆ์สาธารณะสงเคราะห์ช่วยบรรเทาภัยของประชาชนและพระไม่ทิ้งโย (พระเอกลักษณ์ อธิ์โต และคณะ, 2564)

บทบาทพระนักพัฒนากับการพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์ลุ่มน้ำแม่กลอง

ประวัติศาสตร์ในลุ่มน้ำแม่กลองลุ่มน้ำแม่กลองอยู่ทางภาคกลางของประเทศไทยค่อนข้างมาทางใต้ตามแนวทางชายฝั่งทะเลอ่าวไทยด้านตะวันตก ลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำและที่ราบชายฝั่งทะเลบริเวณปากน้ำแม่กลอง (กรมศิลปากรและจังหวัดสมุทรสงคราม) เมืองนี้ตั้งอยู่ปากน้ำแม่กลอง จึงได้นามเมืองว่า เมืองแม่กลอง ตั้งขึ้นตั้งแต่เมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันแน่ชัด ทราบแต่เพียงว่า เมืองแม่กลองเป็นเมืองเก่ามาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาตั้งปรากฏชื่อ

เมืองในพระไอยการนาทหารหัวเมืองกฎหมายตราสามดวง ซึ่งตราขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (1991-2031) แห่งกรุงศรีอยุธยา เจ้าเมืองมีราชทินนามว่า พระสมุทรสงคราม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550) เมืองแห่งนี้จึงมีประวัติศาสตร์นานกว่า 500 ปี

เมืองแม่กลอง นี้ปรากฏอยู่ในแผนที่ต่าง ๆ เช่น แผนที่แสดงเมืองต่าง ๆ ตั้งแต่อาณาจักรสุโขทัยไปจนถึงพระนครศรีอยุธยาและบรรดาหัวเมืองฝ่ายเหนือ ซึ่งชาวฮอลันดาจัดทำขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2179 และในแผนที่แสดงเส้นทางทางน้ำตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงอาณาจักรอยุธยาของมองซิเออร์ เดอลาลูแบร์ ซึ่งเดินทางมากรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. 2230 ปรากฏชื่อ แม่กลอง (Canal of Meclon) เป็นชื่อคลองที่ไหลเชื่อมต่อกับแม่น้ำจีนทางด้านทิศตะวันตก (มองซิเออร์ เดอลาลูแบร์, 2548)

ในจดหมายเหตุของมองซิเออร์เซเบเรต์ ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ประเทศฝรั่งเศส เดินทางเข้ามาเจริญพระราชไมตรีกับกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. 2230-2231 ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้ใช้เส้นทางคลองด่านไปท่าจีนผ่านแม่กลองเข้าเมืองเพชรบุรี เพื่อเดินทางต่อไปลงเรือกำปั่นที่เมืองตะนาวศรีกลับปารีส โดยผ่านบ้านเมืองต่าง ๆ เช่น บ้านชะอำ เมืองปราณบุรี เมืองกุยบุรี เป็นต้น เมื่อผ่านเมืองแม่กลองได้บรรยายไว้ว่า

เมืองแม่กลองนี้เป็นเมืองใหญ่กว่าท่าจีน และตั้งอยู่ริมแม่น้ำ ซึ่งเรียกกันว่าแม่น้ำแม่กลอง และอยู่ห่างกับทะเลหนทางประมาณ 1 ไมล์ น้ำรับประทานในเมืองนี้เป็นน้ำที่ดี เมืองแม่กลองนี้หามีกำแพงไม่ แต่เป็นหอรบเล็กมากก่อด้วยอิฐ คูก็หามีไม่ แต่น้ำท่วมอยู่รอบป้อม กำแพงเมืองหรือรั้วในระหว่างหอรบนั้น ทำด้วยเสาใหญ่ ปักลงในดิน และมีเคร่าขวางถึงกันเป็นระยะ ๆ

ในสมัยอยุธยาตอนปลายได้นำราชทินนามของเจ้าเมืองแม่กลองคือ พระสมุทรสงคราม มาใช้เป็นชื่อ เมืองสมุทรสงคราม และได้เป็นชื่อเมืองอย่างเป็นทางการสืบมาจนถึงปัจจุบัน แต่ชื่อเมืองแม่กลอง ยังคงปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์และชื่อทั้งสองยังคงใช้สืบนี้อย่างมาจนถึงปัจจุบันในสมัยรัตนโกสินทร์มีหลักฐานการเรียกชื่อเมืองชัดเจนว่า เมืองสมุทรสงคราม ปรากฏในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้แบ่งเมืองสมุทรสงคราม ซึ่งกรมมหาไทย์มาแต่เดิม เปลี่ยนมาขึ้นกรมท่า ทำให้กรมท่ามีเมืองในบังคับ 9 เมือง คือ เมืองนนทบุรี เมืองสาครบุรี เมืองสมุทรปราการ เมืองชลบุรี เมืองบางละมุง เมืองระยอง เมืองจันทบุรี เมืองตราดและเมืองสมุทรสงคราม (นฤมล อธิวัฒน์, 2539)

ใน พ.ศ. 2375 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าฯ กรมขุนอิศเรศรังสรรค์เป็นกองอำนวยการสร้างป้อมพิฆาตข้าศึกที่เมืองสมุทรสงคราม (ข้า บุนนาค, 2547) เพื่อป้องกันศึกญวน สืบเนื่องจากไทยเกิดกรณีพิพาทกับญวนเรื่องเจ้าอนุวงศ์ เมืองเวียงจันทน์ ทรงเกรงว่าญวนจะยกกำลังทางเรือเข้ามารุกรานไทย จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างป้อมขึ้นตามปากน้ำสำคัญ รวมทั้งปากน้ำแม่กลองด้วย เจ้ากรมป้อมพิฆาตข้าศึกชื่อว่า หลวงลมัยแมนมือฝรั่ง ปลัดกรมชื่อ ขุนถมึงแมนปิ่น (ข้า บุนนาค, 2547)

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2449 ในรัชกาลที่ 5 บ่อมนี่ได้ถูกรื้อและจัดตั้งกองโรงเรียนพลทหารเรือที่ 1 สำหรับฝึกทหารใหม่ขึ้นแทน (สมาคมมิตรภาพญี่ปุ่น-ไทย, 2550)

ในปี พ.ศ. 2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนแปลงระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยในส่วนภูมิภาคได้จัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้น และใน พ.ศ. 2437 ได้จัดตั้งมณฑลราชบุรีขึ้น โดยมีเมืองสมุทรสงครามเป็นเมืองหนึ่งในมณฑลราชบุรี มีการจัดแบ่งแยกท้องที่การปกครองในเขตเมืองสมุทรสงครามออกเป็น 2 อำเภอ คือ อำเภออัมพวา และอำเภอลมทวน ถึง พ.ศ. 2441 ได้จัดตั้งอำเภอขึ้นอีกอำเภอหนึ่งคือ อำเภอเมืองมีที่ทำการอยู่ที่ปากคลองลัดจวน ตำบลบ้านปรก ริมแม่น้ำแม่กลองฝั่งตะวันออก ครั้นถึง พ.ศ. 2443 ได้ยุบอำเภอลมทวน แล้วไปรวมกับอำเภออัมพวาและอำเภอเมือง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2444 ทางราชการจึงได้จัดสร้างสถานที่ทำการของศาลากลางจังหวัดกับอำเภอเมืองขึ้นในดินธรณีสงฆ์ของวัดใหญ่ริมแม่น้ำแม่กลองฝั่งตะวันออก (สมาคมมิตรภาพญี่ปุ่น-ไทย, 2550) ในปัจจุบันจังหวัดสมุทรสงครามแบ่งการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนบริเวณลุ่มน้ำแม่กลองตามบันทึกทางประวัติศาสตร์ในสมัยอยุธยาตอนกลางที่จังหวัดสมุทรสงครามเป็นเมืองหน้าด่าน และคงบทบาทดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเริ่มมีการทำมาหากินด้วยการใช้พื้นที่เพื่อเกษตรกรรมพัฒนาสวนแบบยกร่องสูงและสืบทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมชาวสวนสู่รุ่นลูกหลาน รวมถึงการทำประมงทะเล การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง การถางป่าชายเลน การขยายบ่อเกลือ การตากน้ำทำเกลือ เพื่อให้เกิดพื้นที่นาเกลือและวัฒนธรรมขานาเกลือดังที่ปรากฏตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและด้วยระบบนิเวศสามน้ำ ก่อให้เกิดการตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มหมู่บ้านทางตอนบนในพื้นที่น้ำจืดมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชาวสวนเตียนและสวนผลไม้ผสม ทางตอนกลางในพื้นที่น้ำกร่อยมีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนสวนมะพร้าว และทางตอนล่างในพื้นที่น้ำเค็มปรากฏการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวประมง นาเกลือ และนากุ้ง การตั้งถิ่นฐานชุมชนในอดีตล้วนเกิดจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีการดำเนินชีวิต แบบแผนอาชีพ รวมถึงการใช้พื้นที่ให้มีลักษณะที่แตกต่างกันจากการเรียนรู้ การสังเกตพฤติกรรมของธรรมชาติ และถอดรหัสความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมของลม น้ำ และปฏิทินทางจันทรคติ อันเป็นชุดความรู้ที่นำไปสู่การปรับตัวให้อยู่อาศัยในพื้นที่ได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นไปของสภาพแวดล้อมกลายเป็นพื้นที่ที่สะท้อนและบอกเล่าเรื่องราวอันเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ลุ่มน้ำแม่กลองและพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์อันมีคุณค่าทั้งอดีตและปัจจุบัน

บทบาทพระนักพัฒนากับการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ

ด้านการเป็นพระเกจิอาจารย์ในลุ่มน้ำแม่กลองหลวงพ่อบาง (ประยูร นนทิโย) ได้เรียนวิชาอาคมจากหลวงปู่หยอด วัดแก้วเจริญ ซึ่งเป็นพระเกจิอาจารย์ชื่อดังของลุ่มน้ำแม่กลอง

เจ้าตำรับไหม 5 สี (ศิษย์วัดอินทาราม, 2559) ผู้เขียนพบว่าหลวงปู่หยอดนั้นเป็นเกจิอาจารย์ผู้สืบทอดวิชาต่าง ๆ ของหลวงปู่ใจวัดเสด็จและเจนจัดในวิชาอาคมโดยเฉพาะการเล่นแร่แปรธาตุโลหะต่าง ๆ จนได้รับความศรัทธาจากประชาชนในกลุ่มน้ำแม่กลองเป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อสิ้นหลวงปู่หยอดแล้วหลวงพ่อแดง (ประยูร นนทียโย) จึงเป็นเสมือนตัวแทนที่ได้รับการถ่ายทอดวิชาสายหลวงปู่ใจวัดเสด็จและเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชุมชนในกลุ่มน้ำแม่กลองมาในเวลาต่อมา ประวัติในอีกมิติของหลวงพ่อแดงนั้นผู้เขียนพบว่าหลวงพ่อแดง (ประยูร นนทียโย) ได้เข้าอุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดอินทาราม พรรษาแรกสอบนักธรรมตรีได้ พรรษาสองสอบนักธรรมโทได้ และพรรษาสามสอบได้นักธรรมเอก จากนั้นก็ออกธุดงค์ไปตามภูเขาลำเนาไพร ยึดป่าดงดิบจังหวัดกาญจนบุรีเป็นที่ตั้ง ยึดการปฏิบัติจริงรู้จริงจึงจะสอนและการเข้าป่าเพื่อธุดงค์เป็นการปฏิบัติธรรมอย่างสูง จิตได้รับการพัฒนาธรรมะคือธรรมชาติ ที่ใดขาดธรรมะก็ขาดธรรมชาติ (ศิษย์วัดอินทาราม, 2559) ดังนั้นหลวงพ่อแดง (ประยูร นนทียโย) จึงเพียบพร้อมทั้งในด้านศาสตร์ต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาจากครูบาอาจารย์และท่านยังได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจนแตกฉานทั้งทางโลกและทางธรรม ดังนั้นในระยะต่อมาเมื่อท่านได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาและการปฏิบัติมาช่วยเหลือประชาชน จึงทำให้เกิดผลลัพธ์อันเป็นที่น่าพอใจและได้รับแรงศรัทธาจากประชาชนในกลุ่มน้ำแม่กลองที่ประกอบไปด้วยประชาชนหลายเชื้อชาติอย่างรวดเร็ว

ด้านการเป็นหมอยาพื้นบ้านแห่งกลุ่มน้ำแม่กลองจากการศึกษาประวัติของหลวงพ่อแดง (ประยูร นนทียโย) ทำให้ผู้เขียนพบว่าการออกธุดงค์ในป่าทึบเพื่อศึกษาธรรมชั้นสูงนั้น นอกจากจะทำให้หลวงพ่อแดง (ประยูร นนทียโย) มีความก้าวหน้าทางธรรมแล้ว ท่านยังต้องเรียนรู้การดำรงชีวิตในป่าเบื้องต้นด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับพืชสมุนไพรต่าง ๆ ที่พระธุดงค์จำเป็นต้องใช้รักษาอาการอาพาธด้วยตนเองระหว่างปฏิบัติธรรมในป่าลึก หลวงพ่อแดง (ประยูร นนทียโย) จึงได้นำศาสตร์ด้านสมุนไพรและภูมิปัญญาจากตำราสมุนไพรพื้นบ้านมาช่วยเหลือประชาชน โดยเฉพาะในช่วงวิกฤติจากโรคระบาด (โควิด19) หลวงพ่อแดง (ประยูร นนทียโย) จึงสร้างสวนสมุนไพรขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และใช้สมุนไพรในการบรรเทาทุกข์ของประชาชน

ด้านการปกครองของพระนักพัฒนาแห่งกลุ่มน้ำแม่กลอง หลังจากที่หลวงพ่อแดง (ประยูร นนทียโย) กลับจากออกธุดงค์ได้ไม่นานก็ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดอินทาราม ในครั้งนั้นวัดอินทารามมีแต่ปัญหาต่าง ๆ วัดก็ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ภูมิสงฆ์จะพังลงน้ำเพราะไม่มีเขื่อนกั้นกันตลิ่งพัง อุโบสถหลังเดิมก็ชำรุดเสียหาย ศาลาการเปรียญก็ทรุดโทรม จนไม่สามารถประกอบพิธีที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เตาเผาศพก็ยังไม่ได้มาตรฐาน หลวงพ่อแดงกับชาวบ้านได้ช่วยกันพัฒนา โดยใช้เวลาเกือบ 20 ปี จึงเป็นวัดที่ได้รับการพัฒนาให้เจริญจนถึงทุกวันนี้ (ศิษย์วัดอินทาราม, 2559) โดยเฉพาะเมื่อเสร็จภารกิจจากการจัดงานปิดทองฝังลูกนิมิตของวัดอินทารามแล้วหลวงพ่อแดง (ประยูร นนทียโย) ก็อุทิศเวลาและปัจจัยให้กับการสร้างวัดทุ่งเศรษฐี ซึ่งเป็นวัดร้างมากกว่า 50 ปี โดยให้พระครูสังฆรักษ์วิทย์ญาณธัมโม เจ้าอาวาสวัดทุ่งเศรษฐีเจ้าอาวาสวัดทุ่งเศรษฐีในปัจจุบันซึ่งสมัยนั้นเป็นพระเลขาของหลวงพ่อแดง (ประยูร นนทียโย) ไปเป็นเจ้า

อวาสุดุลและพัฒนาวัดทุ่งเศรษฐี ส่วนตัวหลวงพ่อดังเป็นพี่เลี้ยงให้จนปัจจุบันวัดทุ่งเศรษฐีเจริญรุ่งเรืองตามลำดับ (ศิษย์วัดอินทาราม, 2559) ผลจากการบูรณะศาสนสถานได้ส่งผลให้วัดอินทารามแปรสภาพเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่ประกอบไปด้วยประชากรหลากหลายทางเชื้อชาติภายใต้มิติทางประวัติศาสตร์ของสังคมลุ่มน้ำและยังเป็นต้นทางของการกระจายความเจริญด้านต่าง ๆ ไปสู่ชุมชนในลุ่มน้ำสาขาของลำน้ำแม่กลองด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างตลาดริมน้ำ การส่งเสริมเกษตรกรรม ตลอดจนการบูรณะโรงเรียนและมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอทำให้ประชาชนทั่วไปมองเห็นว่านอกจากหลวงพ่อดัง (ประยูร นนทีย) จะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ได้รับการถ่ายทอดจากอดีตเกจิอาจารย์ของกลุ่มน้ำแม่กลองแล้ว ในอีกมิติหนึ่งท่านยังเป็นพระนักพัฒนาตัวอย่างของกลุ่มน้ำแม่กลองอีกด้วย

การประยุกต์ใช้ธัมมิกสังคมนิยมในการพัฒนาลุ่มน้ำแม่กลองธัมมิกสังคมนิยมคือภายใต้ระบบความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนของธรรมชาติที่ซับซ้อน โดยมองว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นไม่สามารถดำรงตนอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อมีการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันจึงจะช่วยขับเคลื่อนระบบให้ทำงานร่วมกันได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนกันไปกับวิถีทางแห่งธรรมชาติ (นรพัชร เสาธงทอง, 2559) หลังจากที่หลวงพ่อดัง (ประยูร นนทีย) ยึดการปฏิบัติและเข้าป่าเพื่อธุดงค์เป็นการปฏิบัติธรรมระดับสูงจนรู้แจ้งเห็นจริงในเรื่องของธาตุขันธ์และการไม่สามารถดำรงอยู่ได้ของสรรพสิ่งตามธรรมชาติตามกฎของไตรลักษณ์ซึ่งถือเป็นกฎสากลของจักรวาล ดังนั้นในมุมมองเรื่องโลกและจักรวาลในสภาวะทางธรรมแล้วถือได้ว่าเกิดจากการปรุงแต่งของธาตุทั้งสี่คือ ดิน น้ำ ลมและไฟ จนเกิดกายสังขารและสสารต่าง ๆ ตามธรรมชาติซึ่งหลวงพ่อดัง (ประยูร นนทีย) ได้นำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาเมืองจนสามารถสร้างรายได้แก่ประชาชนในวงกว้าง

การประยุกต์ธัมมิกสังคมนิยมในการพัฒนาลุ่มน้ำแม่กลองหลวงพ่อดัง (ประยูร นนทีย) ริเริ่มและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดการศึกษาทดลองและนำไปปฏิบัติร่วมกันในชุมชน โดยมีเป้าหมายเป็นการจัดการน้ำ และรักษาความชุ่มชื้นในดินซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาส่งต่อเป็นอาชีพและรายได้ หลวงพ่อดัง (ประยูร นนทีย) ท่านได้ใช้หลักการเรื่องของธาตุทั้งสี่อันประกอบด้วย ดิน ลม ไฟ มาเป็นสื่อกลางในการอธิบายถึงการเกื้อหนุนกันของธาตุตามสภาวะธรรม ดังนี้

โดยมีหลักพุทธในส่วนของธาตุ 4 อันประกอบด้วย ดิน-น้ำ-ไฟ-ลม ที่มีความหมายเป็นการบริหารจัดการ ถ้าจัดการได้ก็เป็นประโยชน์ เช่น (ก) น้ำ (ธาตุน้ำ) นำมาเป็นส่วนจัดการในพื้นที่และการดำเนินชีวิต เป็นเชื้อเพลิง และนำมาเป็นพลังงานน้ำปั่นกระแสไฟ (ข) ลม (ธาตุลม) พลังงานลมนำมาเป็นพลังงานผลิตไฟฟ้าในหลาย ๆ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย (ค) ไฟ ความร้อนหรือพลังงานแสงอาทิตย์ (ธาตุไฟ) พลังงานธรรมชาติที่ถูกนำไปเป็นพลังงานทดแทนที่ปรากฏในปัจจุบัน (ง) ดิน (ธาตุดิน) ที่เป็นปัจจัยสำคัญของการผลิต และดินพัฒนาไปหิน แร่ เป็น

พลังงานถ่านหินน้ำมันเชื้อเพลิง (พระครูพิศิษฐ์ประชนาถ (ประยูร นนทโย), 2563) ซึ่งผู้เขียนแบ่งประเด็นในการนำเสนอตามหลักธาตุทั้ง 4 ดังนี้

การใช้ประโยชน์จากธาตุดินหรือการปรับปรุงสภาพของดินโดยใช้โคกหนองนาโมเดล เน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากมูลสัตว์ซึ่งได้จากโครงการไถ่ชีวิตโคกระบือ ผ่านทางโครงการเลี้ยงโคกระบือและการทำปุ๋ยชีวภาพมีการใช้นวัตกรรมสมัยใหม่ ใช้เทคโนโลยี ช่องทางในการสื่อสารการใช้ Line Facebook รวมทั้ง Website ในการส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนชุมชนร่วมกับธนาคารโค กระบือ และธนาคารน้ำ (พระครูพิศิษฐ์ประชนาถ (ประยูร นนทโย), 2563) อาศัยกลไกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารโคกระบือที่ถูกจัดตั้งรองรับโคกระบือ ภายใต้โครงการไถ่ชีวิตโคกระบือของวัดอินทาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ปัจจุบันมีโคกว่า 431 ตัว ในระบบวิสาหกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้น (พระครูพิศิษฐ์ประชนาถ (ประยูร นนทโย), 2563) ทำให้เกษตรกรตามลุ่มน้ำแม่กลองที่แม้จะประกอบไปด้วยประชากรหลากหลายเชื้อชาติ แต่ก็สามารถจัดตั้งตนเองขึ้นจนกลายเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่มีศักยภาพและสามารถเกื้อกูลกันได้ ในยามเกิดสภาวะวิกฤตโดยมีหลวงพ่อด่าง (ประยูร นนทโย) เป็นผู้ส่งเสริมในการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้มแข็ง อีกทั้งโครงการต่าง ๆ ยังเป็นการลดต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรจนมีข้อความติดปากซึ่งกล่าวกันว่าวัดอินทารามทำให้ชุมชนรอบวัดสามารถสร้างผลผลิตทางการเกษตรได้เฉลี่ยปีละ 1 แสนต่อไร่ (พระครูพิศิษฐ์ประชนาถ (ประยูร นนทโย), 2563) ดังนั้นในแง่ของมิติทางประวัติศาสตร์ของชุมชนเมืองในเขตลุ่มน้ำแม่กลองแล้ว ดินแดนดังกล่าวเคยเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมต่อการเพาะปลูกมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา จึงเป็นพื้นที่สำคัญในการผลิตเสบียงอาหารเพื่อหล่อเลี้ยงกองทัพและอาณาจักร ดังนั้นโครงการปรับปรุงสภาพผิวดินโดยใช้สารอินทรีย์อันเป็นโครงการต่อเนื่องมาจากโครงการโคกระบือร่วมกับการสร้างโคกหนองนาโมเดล จึงเป็นการเสริมสร้างจุดแข็งของพื้นที่ทางการเกษตรและพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นฐานการผลิตด้านเกษตรกรรมให้แก่ประเทศไทยในอนาคต

การใช้ประโยชน์จากธาตุน้ำหรือการบริหารจัดการน้ำแนวธนาคารน้ำของหลวงพ่อด่าง (ประยูร นนทโย) ที่ได้คิดริเริ่มพร้อมสนับสนุน ส่งเสริมให้ทำ เริ่มตั้งแต่งบประมาณสนับสนุนตั้งต้นในการดำเนินการ ชุมชนช่วยกันคิดว่าเอาอย่างไร และลงมือช่วยกันทำ มีวัดเป็นฐาน มีพระสงฆ์เป็นภาควิธีร่วมนำและชุมชนเป็นพลังเสริมสนับสนุน (พระครูพิศิษฐ์ประชนาถ (ประยูร นนทโย), 2563) โดยมีรายละเอียดดังนี้

การจัดการน้ำรูปแบบธนาคารน้ำใต้ดินประกอบด้วยรูปแบบหลัก จำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. ธนาคารน้ำใต้ดินระบบเปิดมี 3 ประเภท ดังนี้ (ก) รูปแบบระบบบ่อเปิดใหม่ที่มีความเหมาะสมตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ทั้งเชิงพื้นที่ (ข) รูปแบบการปรับบ่อเก่าโดยขุดลงถึงชั้นหินอุ้มน้ำ และ (ค) รูปแบบการขุดเจาะบางจุดของแหล่งน้ำธรรมชาติให้ลึกถึงชั้นหินอุ้มน้ำ 2. ธนาคารน้ำใต้ดินระบบปิดมีจำนวน 3 ประเภท ดังนี้ (ก) การทำธนาคารน้ำใต้ดินระบบปิดในที่อยู่อาศัย (ข) การทำธนาคารน้ำใต้ดินระบบปิดรูปแบบรางระบายน้ำในชุมชน และ (ค) การทำ

ธนาคารน้ำใต้ดินระบบปิดในพื้นที่น้ำท่วมขนาดใหญ่หรือน้ำท่วมทุ่ง ดังนั้นหากได้ดำเนินการตาม
นวัตกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำครบวงจรนี้ ก็จะสามารถแก้ปัญหาทั้งภัยแล้งและน้ำ
ท่วมด้วยนวัตกรรมเดียวอย่างมีประสิทธิภาพ (พระครูพิศิษฐ์ฯ ประชาภา (ประยูร นนทียโย),
2563)

ในมิตินี้พบว่าหลวงพ่อดัง (ประยูร นนทียโย) ได้เป็นผู้ริเริ่มทดลองแนวคิดเกี่ยวกับการ
บริหารจัดการน้ำตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ เพื่อทำการกักเก็บน้ำที่มีปริมาณมากในฤดู
ฝนให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในฤดูแล้ง โดยเน้นการกักเก็บน้ำเอาไว้ในดิน นับเป็นภูมิ
ปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้วิถีการหมักหมมเวียนของน้ำตามธรรมชาติเพื่อนำมาใช้ประโยชน์
ในทางการเกษตร นอกจากนี้โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวยังเชื่อมโยง
กับมิติทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มน้ำแม่กลอง ที่เคยถูกใช้เป็นเส้นทางทางการติดต่อค้าขายระหว่าง
แคว้นต่าง ๆ มาตั้งแต่สมัยทวารวดี จนกระทั่งสมัยธนบุรีแม่กลองยังคงสภาพในการเป็นภูมิ
ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสะสมกำลัง เสบียงและไพร่พลในการกู้เอกราชของสมเด็จพระเจ้ากรุง
ธนบุรีอีกด้วย การพัฒนาแหล่งน้ำของหลวงพ่อดัง (ประยูร นนทียโย) นอกจากจะเป็นการพัฒนา
พื้นที่การเกษตรแล้วจึงยังเป็นการรื้อฟื้นมิติทางประวัติศาสตร์ของสายน้ำอารยธรรมที่มีมาอย่าง
ยาวนานตั้งแต่ในยุคอดีตจนถึงปัจจุบันอีกครั้ง

การใช้ประโยชน์จากธาตุลมหรือการผลิตก๊าซชีวภาพเป็นผลจากโครงการนำโค กระบือ
ไปเป็นสินทรัพย์ต่อชีวิตเป็นอาชีพและรายได้ ทำให้เกิดอาชีพต่อเนื่องต่อ เช่น การรวมตัวกันของ
ชาวบ้านเพื่อผลิตพืชชนิดอื่น ๆ และส่งขาย นำไปเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตก๊าซชีวภาพ
(พระครูพิศิษฐ์ฯ ประชาภา (ประยูร นนทียโย), 2563) ดังนั้นกลุ่มเกษตรกรในกลุ่มน้ำแม่กลองจึงมี
อาชีพเสริมด้วยการผลิตก๊าซชีวภาพจากผลผลิตทางการเกษตรและมูลสัตว์ ตลอดจนการนำของ
เสียในครัวเรือนมาหมักหมมเวียนใช้ประโยชน์ด้วยกระบวนการหมัก ซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายใน
ครัวเรือน

การใช้ประโยชน์จากธาตุไฟการส่งเสริมให้เกิดทำธนาคารแสงแดด เพื่อผลิตไฟฟ้าใช้
เพื่อลดการพึ่งพาจากภายนอก การส่งเสริมให้นามูลสัตว์ไปแปลงเป็นพลังงานแก๊สหุงต้ม ลดการ
พึ่งพาจากภายนอกเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ กลไกเหล่านี้รวมทั้งธนาคารน้ำใต้ดินจึงมี
เป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเองภายใต้กรอบและแนวคิดของพระพุทธศาสนา
(พระครูพิศิษฐ์ฯ ประชาภา (ประยูร นนทียโย), 2563) นอกจากนี้ตัวแทนของธาตุไฟซึ่งได้แก่ความร้อน
และแสงสว่างยังเป็นตัวเร่งในกระบวนการย่อยอินทรีย์สารในการหมักก๊าซชีวภาพ หรือ
แม้แต่การผลิตปุ๋ยจากมูลสัตว์และของเหลือใช้จากครัวเรือนด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 1 การปลุกเสก

วิสัยธรรมนำวิสัยทัศน์

วิสัยธรรมนำวิสัยทัศน์ประจักษ์แจ้ง	หลวงพ่อดังวัดอินทารามนำสมัย
บูรณาการหลักธรรมสองอำไพ	ประยุกต์ใช้กิจสาธารณะอย่างครบครัน
หนึ่งในนั้นคือโครงการโรงสีน้อย	ช่วยปลดปล่อยหนี้สินสร้างความฝัน
ชาวนาไทยพอเพียงทั่วหน้ากัน	จิตตั้งมั่นบำเพ็ญทานความห่วงใย
ทั้งห่วงใยเยาวชนภายในชาติ	ขาดโอกาสได้เล่าเรียนแห่งหนไหน
ช่วยส่งเสริมทุนทรัพย์ให้เด็กไทย	ให้ก้าวไกลก้าวหน้าปัญญาดี
เมื่อครันมีเหตุการณ์ภัยพิบัติ	ช่วยจัดความทุกข์ยากมีหน้ายหนี
ทั้งโควิดที่ระบาดทั่วหน้ามี	บุญบารมีหลวงพ่อดังคุ้มภัยเอย

(กำพล ศรีโต, 28 เมษายน พ.ศ. 2565)

ภาพที่ 2 คำกลอน

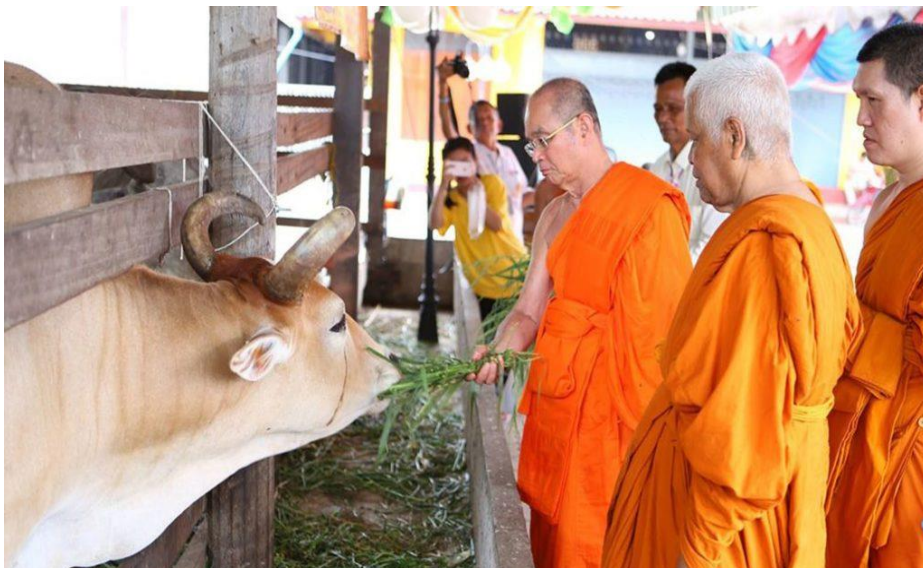
ดังนั้น ผู้ที่เจตนาคิดในเรื่องของธาตุทั้ง 4 จึงย่อมจะสามารถนำธาตุทั้งสี่อันประกอบไปด้วย ดิน น้ำ ลมและไฟ มาบูรณาการเกื้อหนุนกันเพื่อการสร้างสรรคสิ่งต่างๆได้ ผ่านกระบวนการคิดรวบยอดแบบภูมิปัญญา โดยใช้สภาวะธรรมขั้นพื้นฐานทางธรรมชาติมาเป็นตัวกลางในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าใจและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสาธารณะ

การใช้กุศโลบายแทรกปริศนาธรรมผ่านพระเครื่องโดยในยุคอดีตนั้นการพกพระเครื่องหรือเครื่องรางซึ่งมีคุณวิเศษนั้น ผู้ถือจะต้องมีข้อห้ามที่ต้องรักษาไว้หลายประการเพื่อให้พระเครื่องและเครื่องรางนั้นยังคงทรงอิทธิฤทธิ์ เช่นการรักษาศีล 5 อย่างเคร่ง รวมไปถึงข้อห้ามบางประการที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงลงไปในแต่ละพื้นที่ เช่น การห้ามลอดไม้ค้ำต้นกล้วย หรือการห้ามลอดสะพานหัวเดียวซึ่งไม่ได้ออกแบบมาให้ลอดได้จะเป็นอันตรายต่อผู้ลอด หรือห้ามพูดใน

ห้องน้ำซึ่งมีความชื้นสูงและเป็นแหล่งรวมของเชื้อโรค เป็นต้น ดังนั้นข้อห้ามดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนกุศโลบายของครูบาอาจารย์ในยุคอดีตที่บัญญัติไว้ให้ลูกหลานปฏิบัติตาม ในส่วนนี้เป็นกุศโลบายของผู้จัดสร้างประดิษฐานทางศาสนา โดยแฝงแง่คิดมุมมองทางการเมืองเอาไว้ เช่นการสร้างพระปิดตา โดยมีความหมายนัยยะแรกคือการปิดตาจากกิเลส หรือพระปิดตาที่มีลักษณะปิดทวารต่างๆในร่างกายทั้ง 9 สื่อถึงการปิดกั้นการรับรู้จากภายนอกและภายใน โดยนัยยะที่สองนั้นพระเกจิอาจารย์โบราณที่มีชื่อเสียงจะมีลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก การสร้างสัญลักษณ์พระปิดตาจึงเหมือนการปิดตาจากเรื่องทางโลก ระวังประเด็นทางการเมืองซึ่งกล่าวได้ว่าหลวงพ่อด่าง (ประยูร นนทียโ) สามารถใช้กุศโลบายดังกล่าวมาเป็นบรรทัดฐานในการจัดระเบียบสังคม โดยใช้ศีล 5 มาเป็นเครื่องกำหนดให้ผู้ถือครองพระเครื่องนั้นประกอบคุณงามความดี อีกทั้งยังสามารถแทรกปริศนาธรรมต่างๆไว้ในองค์พระ เช่นการสร้างพระปิดตาของวัดอินทาราม หรือการสร้างไหม 5 สีซึ่งสามารถตีความถึงศีล 5 และยังสามารถสื่อถึงหลักเบญจขันธ์ และเบญจธรรม เป็นต้น

พระนักพัฒนากับการพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์ในกลุ่มน้ำแม่กลอง

การสร้างเครือข่ายภาคประชาชนผู้เขียนพบว่าหลวงพ่อด่าง (ประยูร นนทียโ) ได้นำหลักคิดของ “บวร-บ้าน-วัด-รัฐ-ชุมชน” มาช่วยกันขับเคลื่อนโดยมีพระในชุมชนเป็นต้นธารมีชาวบ้านร่วมกันสนับสนุนดำเนินการ ประหนึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเชื้อไฟ โดยมีเป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำ ซึ่งระยะสั้นเห็นผลเป็นกิจกรรมที่จะพึงทำร่วมกัน ระยะกลางเกิดการรวมตัวกันภายใต้จิตอาสา สามัคคีร่วมกัน ระยะยาวเป็นการจัดการชุมชนพัฒนาอย่างเชิงสร้างสรรค์ร่วมกัน เป็นฐานในการขับเคลื่อนการปฏิบัติธนาการน้ำได้ดิน ในครั้งนี้ ทำให้ชาวบ้านที่มาร่วมโครงการ นำแนวนโยบายไปสู่การปฏิบัติจัดสร้างธนาการน้ำได้ดิน ในครอบครัวอย่างน้อย 3-5 หลุมโดยมีหลวงพ่อด่าง นนทียโ เป็นผู้กระตุ้นสนับสนุนทุนในแต่ละบ่อเป็นทุนตั้งต้นในการทำธนาการน้ำได้ดิน เพื่อสร้างระบบนิเวศองค์กรรวมจนทำให้เกิดความชุ่มชื้นในดิน รวมถึงการรักษา้ำเพื่อให้ระเหยซาลงตามแนวทางของระบบธนาการน้ำ (พระครูพิศิษฐ์ประจนาถ (ประยูร นนทียโ), 2563) ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ภายใต้การนำของหลวงพ่อด่างนั้นผู้เขียนพบว่าวัดได้ปรับบทบาทมาช่วยชุมชน พระไม่ทิ้งโยม เมื่อชุมชนอยู่ได้ วัดก็อยู่ได้ แนวปฏิบัตินี้เริ่มจากวัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม และกระตุ้นให้เกิดแนวปฏิบัติหรือกลไกสู่การปฏิบัติทำให้วัดในชุมชนเป็นจุดยึดในการเสริมอาชีพ สร้างรายได้เป็นแบบอย่างและสร้างความเข้มแข็ง (พระครูพิศิษฐ์ประจนาถ (ประยูร นนทียโ), 2563) ดังนั้นความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในกลุ่มน้ำแม่กลองจึงเกิดขึ้นภายใต้บริบทของการเกื้อกูลกันระหว่างศาสนากับการก่อตัวของระบบเมืองอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้พุทธวิธี ซึ่งถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการบูรณาการของกลไกทางสังคมได้อย่างสอดคล้องลงตัว สามารถใช้เป็นแม่แบบในการนำพุทธวิธีมาพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

ภาพที่ 2 ธนาการวัวของหลวงพ่อด่าง

ภาพที่ 3 ป่อธนาการน้ำใต้ดิน

การเปลี่ยนหลักคตินามธรรมให้อยู่ในสถานะรูปธรรมโดยเฉพาะโครงการสลกินได้ โดยการสร้างชุมชนสามัคคีสร้างสรรค์ตามกรอบของศีลและธรรมในทางพระพุทธศาสนา สลกินได้

เริ่มตั้งแต่รับโคกระบือไปเป็นฐานอาชีพ ก่อนรับสมานานศีลจากพระสงฆ์ผู้นำชุมชน เมื่อรับโคกระบือไปแล้วต้องถือสังฆะไม่ฆ่า ไม่ขาย ไม่รุนแรง ผีกลืนข้อปาณาติบาต เมื่อตกทุกข์ได้ยาก ต้องคืนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อแบ่งปันให้กับสมาชิกอื่น ๆ ได้นำไปเลี้ยงต่อด้วยเกณฑ์เดียวกัน ผู้จะรับโค กระบือต่อ ต้องเสียสละ ตัวไปทำกิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือชุมชนสังคม ที่กลุ่มได้ดำเนินการ อย่างน้อย 1-3 ครั้ง ต้องชดเชยธนาคารน้ำใต้ดิน อย่างน้อย 3-5 บ่อ การส่งเสริมการพึ่งตนเองภายใต้กลไกธนาคารจึงเกิดขึ้น เมื่อมีการดำเนินโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน กิจกรรมอื่น ๆ จึงตามมา (พระครูพิศิษฐ์อรรถาภิธาน (ประยูร นนทิโย), 2563) จากโครงการดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้ผู้เขียนพบว่าหลวงพ่อด่าง (ประยูร นนทิโย) ได้สร้างรูปธรรมของพุทธวิธีขึ้นมาโดยเปลี่ยนหลักพุทธปรัชญาที่เคยดำรงสถานะเป็นนามธรรมและเปลี่ยนแปลงไปตามภูมิธรรมของผู้ตีความ ให้กลายเป็นรูปธรรมที่ชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เห็นผลจริง มีการกำหนดวิธีการอย่างเป็นลำดับขั้นและจับต้องได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสิ่งนี้คือแบบอย่างที่สำคัญในการจะนำพาชุมชนให้พึ่งตนเอง และหากขยายโครงการออกไปจะสามารถเกื้อหนุนประเทศไทยให้อยู่รอดได้ท่ามกลางสภาวะวิกฤติของระบบโลก

พระนักพัฒนากับการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาเมืองในลุ่มน้ำแม่กลอง

โครงการเครื่องสีข้าวสำหรับการมอโรงสีข้าวขนาดเล็กให้กลุ่มเกษตรกรชาวนาไทยสืบเนื่องจากพระครูพิศิษฐ์อรรถาภิธาน ได้ดำเนินกิจกรรมเปิดโครงการ โคก หนอง นา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจแบบพอเพียง ตามศาสตร์พระราชา พอหลวง ร.9 ณ วัดอินทาราม ตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมัญจาคีรี และในพื้นที่ ตำบลกระโพ อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ ส่งเสริมการพัฒนาแบบครบวงจร ในรูปแบบการทำนาข้าวหอมมะลิแบบเกษตรอินทรีย์ปลอดภัย ที่ผ่านมามีคนมอเครื่องสีข้าวดังกล่าวให้กับชาวนาไปแล้ว 2 กลุ่ม เพื่อให้ชาวนาสีข้าวบริโภคและจำหน่ายเองโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง และเนื่องจากมีลูกหลานชาวนาที่ทำงานในกรุงเทพฯ เกิดภาวะตกงาน ได้โพสต์ขายข้าวปลอดภัยทางออนไลน์ และมีผู้สนับสนุนสั่งซื้อมากพอสมควร มูลนิธิวัดอินทาราม จึงเห็นว่าโครงการนี้น่าจะเป็นประโยชน์แก่ชาวนาไทยเป็นอย่างมาก จึงได้ตั้งเป้าจะมอเครื่องสีข้าวชุมชนแก่กลุ่มชาวนาให้ครบทั้ง 77 จังหวัด (เดลินิวส์, 2565) ซึ่งในประเด็นนี้นั้นผู้เขียนเห็นถึงวิสัยทัศน์ของหลวงพ่อด่าง (ประยูร นนทิโย) ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาเป็นปัจจัยเกื้อหนุนในการผลิตให้แก่เกษตรกร และยังเป็น การช่วยเหลือเกษตรกรที่เป็นรากฐานของประเทศ ในการต่อสู้กับระบบทุนนิยมที่แสวงหาประโยชน์จากเกษตรกรโดยใช้โรงสีข้าวเป็นเครื่องมือในการกดราคาพืชผลทางการเกษตร ส่งผลให้เกษตรกรลดการพึ่งพานายทุนและเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในเขตลุ่มน้ำแม่กลอง

ภาพที่ 3 หลวงพ่อแดงช่วยชาวบ้านทางภาคเหนือ

โครงการกักตุนน้ำเพื่อพอกอากาศในน้ำ หลวงพ่อแดง นนทบุรี ได้มีส่วนร่วมช่วยอนุรักษ์รักษาสีงแวดล้อมในโครงการทำคลองสายนน้ำใสเพื่อการท่องเที่ยวไทย ให้กับคลองประโด่ง จ.สมุทรสงครามและจังหวัดราชบุรีที่มีเขตติดต่อกันมีปัญหาน้ำเน่าเสียมานานวันหลายปี หลวงพ่อแดง นนทบุรี พระนักอนุรักษ์ได้มอบกักตุนน้ำแบบโซล่าเซลล์พลังแสงอาทิตย์ เพื่อเพิ่มออกซิเจนแก้ปัญหาน้ำเน่าให้กับ นายชรัส บุญณสะ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงครามเป็นตัวแทนรับมอบจำนวน 2 เครื่องด้วยงบประมาณ 40,000 บาท (หนังสือพิมพ์บ้านเมือง, 2563) โครงการดังกล่าวนี้สอดคล้องกับประโยคที่หลวงพ่อแดง นนทบุรี ได้กล่าวอย่างสม่ำเสมอว่า “น้ำปอน้ำคลองเป็นรองน้ำใจ” ในมุมมองของผู้เขียนนั้นพระครูพิศิษฐ์ประชนาถ, ดร. (หลวงพ่อแดง นนทบุรี) อยู่ในสถานะของพระผู้ให้และมีมิติทั้งในแง่ของผู้นำทางจิตวิญญาณและเป็นพระนักพัฒนาตัวอย่างที่รอบรู้ทางศาสตร์และศิลป์ ตลอดจนมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกลอย่างแท้จริง

โครงการจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนและหึ่งห้อยเป็นตัวอย่างชีวิตความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ เนื่องจากหึ่งห้อย มักออกหากินในเวลาากลางคืน และหลบซ่อนตัวในเวลากลางวัน จะอาศัยเฉพาะในที่ที่มีแหล่งน้ำสะอาดและไม่มีเสียงรบกวน ป่าชายเลนใดมีหึ่งห้อยจะบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน และแหล่งน้ำเป็นอย่างไรดี พ่อแดง นนทบุรี ร่วมกับชุมชนในการจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนและหึ่งห้อยเป็นผู้นำในการปลูกป่าชายเลน เพื่ออนุรักษ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติวิทยาเกี่ยวกับหึ่งห้อย สำหรับนักเรียน นักศึกษา เยาวชนและประชาชนทั่วไป

การพัฒนาอนุรักษ์สิ่งแวดลอมพระครูพิศิษฐ์ประชนาถ, ดร. (หลวงพ่อแดง นนทบุรี) วัดอินทาราม ได้ประสานและดำเนินการร่วมกับชุมชนในการจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนและหึ่งห้อยเป็นผู้นำในการปลูกป่าชายเลน จัดสถานที่ชมหึ่งห้อย ทำเขตอภัยทาน ให้ปลาอาศัยอยู่ตามธรรมชาติ (วังมัจฉาปลาตะเพียน) การส่งเสริมการใช้วัสดุธรรมชาติ และสนับสนุนโครงการลงแขกลงคลองต่อสิ่งแวดลอม

สรุป

จากการศึกษาข้างต้นทำให้พบว่าการพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์ในลุ่มน้ำแม่กลองของ พระครูพิศิษฐ์อรรถาณ, ดร. (หลวงพ่อด่าง นนทบุรี) เจ้าอาวาสวัดอินทาราม ท่านได้นำรูปแบบ และหลักการเรื่องของธาตุทั้งสี่อันประกอบด้วย ดิน น้ำ ลม ไฟ มาเป็นสื่อกลางในการบริหารจัดการและบูรณาการเกื้อหนุนเพื่อสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ผ่านกระบวนการขบคิดแบบภูมิปัญญา โดยใช้สภาวะธรรมขั้นพื้นฐานทางธรรมซึ่งเป็นปัจจัยต้นแบบของการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติในการทำงานและนำนวัตกรรมการใช้เทคโนโลยีมาพัฒนาเมืองในลุ่มน้ำแม่กลอง จนสามารถเชื่อมบริบททางการเมืองของลุ่มน้ำแม่กลองที่มีประวัติศาสตร์อย่างยาวนาน และประกอบไปด้วยประชากรหลายเชื้อชาติ แต่หลวงพ่อด่าง (ประยูร นนทบุรี) กลับสามารถ สร้างเครือข่ายภาคประชาชนท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายได้ ชักนำให้ประชาชนจาก หลายเชื้อชาติสามารถร่วมกันขับเคลื่อนการทำงานภายใต้กรอบทำงานในแต่ละครั้ง และยัง สามารถประเมินสถานการณ์หรือคาดการณ์ล่วงหน้าได้ ซึ่งงานสาธารณะประโยชน์โดยทั่ว ๆ ไป เราสามารถนำมาปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานโดยมองให้ครบวงจรในทุกมิติก็สามารถต่อยอดไปถึงอนาคตได้ ดังเช่น โครงการทำคลองสวายน้ำใสเพื่อการท่องเที่ยว ให้กับคลองประโด่ง จังหวัดสมุทรสงคราม โครงการธนาคารโค กระบือ และธนาคารน้ำใต้ดินของหลวงพ่อด่าง (ประยูร นนทบุรี) รวมทั้งยังนำหลักคิดและวิธีปฏิบัติตามหลักธรรมในพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาคน พัฒนาชุมชนและสังคมรอบข้างให้ได้รับประโยชน์ตามกรอบแห่งชุมชนต้นแบบ วิถีพุทธ

เอกสารอ้างอิง

- ข้า บุนนาค. (2547). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชการที่ 3 (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.
- เดลินิวส์. (2565). ดร.หลวงพ่อด่าง เจ้าอาวาสวัดอินทาราม มอบเครื่องสี่ข้าวชุมชนให้อำเภอมั้วพวา ส่งมอบต่อเกษตรกรผู้ทำนาข้าวในพื้นที่สู้ความยากจน. สืบค้น 19 เมษายน 2565, จาก <https://www.dailynews.co.th/news/831385/>
- นรพัชร เสาธงทอง. (2559). แนวคิดทางการเมืองหลวงพ่อด่างพุทธศาสนิก. วารสารคุณภาพชีวิต และกฎหมาย, 12(1), 205-214.
- นฤมล อีระวัฒน์ (2539). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชการที่ 1 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ฉบับตัวเขียน). กรุงเทพฯ: อมรินทร์วิชาวาร.
- พระครูพิศิษฐ์อรรถาณ (ประยูร นนทบุรี). (2563). โครงการธนาคารโคกระบือและธนาคารน้ำใต้ดินของหลวงพ่อด่าง (ประยูร นนทบุรี). พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระเอกลักษณ์ อชิตโต และคณะ. (2564). เครือข่ายพระสงฆ์สาธารณะสงเคราะห์ของหลวงพ่อด่าง นนทบุรี: กู้บการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซ้อน จังหวัดสุโขทัย. *วารสารวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 4(1), 88-101.
- มองชีเออร์ เดอลาลูแบร์. (2548). *จดหมายเหตูลาลูแบร์ ราชอาณาจักรสยาม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). *กฎหมายตราสามดวง*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ศิษย์วัดอินทาราม. (2559). *ตะกรุดจันทร์เพ็ญ*. สืบค้น 9 เมษายน 2565, จาก <https://m.facebook.com/nantiyo.99/photos/a>
- สมาคมมิตรภาพญี่ปุ่น-ไทย. (2550). *สมุดราชบุรี*. พ.ศ. 2468 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สมาคมมิตรภาพญี่ปุ่น-ไทย.
- เสกสรร มนทิราภา และคณะ. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมาภิบาลเพื่อบริหารองค์กรบริษัทมหาชน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารพุทธนวัตกรรมการและการจัดการ*, 5(2), 36-51.
- หนังสือพิมพ์บ้านเมือง. (2563). *ดร.หลวงพ่อด่าง เกจิดังลุ่มน้ำแม่กลอง มอบกัณฑ์ปันน้ำโซล่าเซลล์แก่น้ำคลองประดู่น้ำ*. สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2565, จาก <https://www.banmuang.co.th/news/education/178175>

